

O Panně Marii v Teologické sumě Tomáše Akvinského

STh III, q. 27–30

STh III, q. 27, a. 4, co

Ty, které Bůh k něčemu vyvolí, ty také tak připraví a disponuje, aby byli shledáni způsobilí k tomu, k čemu byli vyvoleni, jak je řečeno v 2 Kor 3, 6: „Učinil nás způsobilými sloužit nové smlouvě.“ Panna Maria byla Bohem vyvolena, aby se stala matkou Boží. Proto není žádné pochybnosti, že Bůh ji k tomu svou milostí vhodně obdaroval, jak jí to také řekl anděl: „našla jsi milost u Boha, hle, počneš“ atd. Nebyla by však **vhodnou matkou Boží**, kdyby bývala nějak zhřešila. A protože čest rodičů přechází na děti, jak říká Př 17, 6 „sláva synů jsou jejich otcové“, tak by se také naopak hanba matky přenesla na Syna. Bylo tomu ovšem i proto, že **měla jedinečný vztah ke Kristu, protože od ní přijal tělo.** V 2 Kor 6, 15 se praví: „Jaké má společenství Kristus s Beliálem?“ A tak i Boží Syn, který je „Boží Moudrostí“, v ní jedinečným způsobem přebýval, a to nejen v duši, ale v lůně. V Mdr 1, 4 se praví, že „do zlovolné duše Moudrost nevstoupí, ani nebude přebývat v těle podřízeném hříchům“. A proto je třeba prostě uznat, že Panna Maria nespáchala žádný hřích, ani smrtelný, ani lehký, takže se na ní naplnilo, co bylo řečeno v Pís 4, 7: „Celá jsi krásná, přítelkyně moje, poskvrny na tobě není“.

STh III, q. 27, a. 5, co

Čím více je něco bližší svému původci, ať už je jakýkoli, tím více na účincích onoho zdroje také participuje. Proto Dionýsios říká ve 4. kapitole *O nebeské hierarchii*, že andělé, kteří jsou Bohu blíže, více participují na Božích dobrech než lidé. Kristus je však původcem milosti: skrze své božství z vlastní moci a skrze své lidství pak nástrojově, a proto je řečeno i v Jan 1, 17: „Milost a pravda se stala skrze Ježíše Krista.“ **Panna Maria však byla Kristu nejbližší svým lidstvím, protože z ní přijal lidskou přirozenost.** A proto měla od Krista dostat plnost milosti více než jiní.

STh III, q. 28, a. 1, co

Je třeba prostě vyznávat, že Kristova matka počala jako panna, protože **opak je herezí ebionitů** a Kérinta, kteří pokládali Krista za **pouhého člověka** a domnívali se, že se narodil z muže a ženy. Kristovo početí z panny, bylo vhodné ze čtyř důvodů:

Za prvé proto, aby byla zachována **důstojnost Otce**, který ho poslal. Jestliže je Kristus pravý a přirozený Syn Boží, pak nebylo vhodné, aby měl jiného otce než Boha, aby se tak Boží důstojnost nepřenášela na jiného.

Za druhé, odpovídalo to také vlastní povaze Syna, který byl poslán a byl Božím Slovem. Tak jako slovo povstává, aniž by jakkoli porušilo mysl (*cor*), tím spíše početí nejdokonalějšího slova ji vůbec neporuší. A protože **tělo bylo přijato Božím Slovem** tak, aby se stalo tělem Božího Slova, bylo vhodné, aby jeho početí proběhlo bez porušení matky.

Za třetí, bylo to vhodné i s ohledem na důstojnost Kristova lidství, ve kterém hřích neměl mít místo, protože skrze něj bude hřích světa odstraněn, jak čteme v Jan 1, 29: „Hle, Beránek Boží,“ tzn. nevinný, „který snímá hřích světa.“ **Avšak z přirozenosti, která by byla porušena stykem, nemohlo by se narodit tělo, jež by nebylo zasaženo prvotním hříchem.** Proto Augustin říká v knize O manželství a žádostivosti: „Jen manželského styku zde nebylo,“ tzn. v manželství Marie a Josefa, „protože v těle hříchu by se neuskutečnil bez – třeba i jen nejmenší – **tělesné žádostivosti**. K té však dochází z hříchu. Ale ten, který bude bez hříchu, chtěl být počat bez ní.“

Za čtvrté, vzhledem k samotnému cíli **Kristova vtělení**, jímž bylo **znovuzrození lidí jako Božích synů**, „**ne z vůle těla, ani z vůle muže, ale z Boha**“, tzn. **z moci Boží**. A právě toho mělo být vzorem početí samotného Krista. Proto Augustin v knize O svatém panenství říká: „Bylo vhodné, aby se naše hlava tělesně zrodila mimořádným zázrakem z panny, aby se naznačilo, že údy [tohoto těla] se budou duchovně rodit z panenské církve.“

STh III, q. 28, a. 3, co

Je třeba nepochybně odmítnout omyl Helvídia, který se opovážil říci, že Kristova matka a Josef se po (Kristově) porodu tělesně poznali a **zplodili další děti**. Takový názor především snižuje **dokonalost Krista**, který je podle své božské přirozenosti **Otcův jednorozený Syn**, a jako takový ve všem dokonalý. Proto se slušelo, aby byl, coby nejdokonalejší potomek, také matčiným jednorozeným synem.

Za druhé, tento omyl **křivdí Duchu svatému**, protože panenské lůno bylo jeho **svatyní**, ve kterém vytvořil Kristovo tělo, takže by bylo nevhodné, aby bylo porušeno stykem s mužem.

Za třetí (tento omyl) snižuje důstojnost a **svatost Matky Boží**, která by se pak zdála nanejvýš **nevďěčnou**, kdyby se nespokojila se svým Synem, a panenství, které v ní bylo zázračně uchráněno, by pak chtěla dobrovolně ztratit tělesným spojením.

Za čtvrté pak (tento omyl) připisuje i **Josefovi velikou opovážlivost**, kdyby se pokusil **poskvřnit** tu, o které věděl z andělova zjevení, že počala Boha z Ducha svatého.

STh III, q. 30, a. 1, co

Bylo vhodné, aby bylo Panně Marii zvěstováno, že počne Krista.

Za prvé, aby bylo zachováno vhodné **pořadí při přidružení** Božího Syna k Panně, tzn. aby její duše byla poučena o tom, co bude počato v jejím těle. Proto Augustin říká v knize *O panenství*, že „Panna Maria byla blaženější, když v Krista uvěřila, než když počala jeho tělo“. A pak dodává: „Mateřská blízkost by Marii nijak neprospěla, kdyby nenosila Krista šťastněji v srdci než v těle.“

Za druhé, aby mohla být věrohodnějším **svědkem** tohoto tajemství, když o tom byla dříve božským způsobem poučena.

Za třetí, aby **dobrovolně obětovala** Bohu své dary, k čemuž se i ochotně uvolila, když říká: „Hle, jsem služebnice Páně.“

Za čtvrté, aby se ukázalo, že mezi Božím Synem a lidskou přirozeností existuje jakési **duchovní manželství**. A proto se při zvěstování očekával souhlas Panny Marie, která zde zastupovala celou lidskou přirozenost.